

Filipai Tere

Poolnoŋ Filipai yoŋoo Tere ano.

Jen-asa-asari

Poolnoŋ misin gawoŋ liligoŋ mero indina woi kolooro Eisia Maino (Turkey) mesaoŋ Yurop balonoŋ keno. Kema Room prowins qata Masedonia kanonŋ uugia kuuro meleengi Kraistwaa kanageso mutuya ii Filipai sitinoŋ kolooro. Kanagenŋ aposol Pool ii Room sitiwaa kasa mirinoŋ anŋi siimbobolo qaganonŋ raro gawoŋ meme ejemba tosianoŋ tuarenjenŋ ama mugi. Ii ama mugi tosianoŋ Filipai uutanonŋ kaanjadeenŋ qaa doogoya kuma onŋonŋitiwaaŋonŋ majakaka moro. Kambanŋ iikanonŋ Buŋa Tereya koi Filipai momalaari kanageso yoŋooŋonŋ ooro. Majakaka moroto, kilenŋ ulunŋkolenŋ qaa ano uunanŋonŋonŋo qaa koi korisoro qaganonŋ oonŋ ano.

Poolnoŋ kapuare mirinoŋ raro Filipai momalaari kanageso yoŋononŋ ilaanŋ mubombaaŋonŋ kalenŋ anŋi karoti, iinoŋ iikawaa dangisenŋ jenŋ onŋomam-baaŋonŋ Tere koi ooro. Ii oonŋ toroqenŋ uunanŋonŋonŋo qaaya mamaga motoonŋ ano. Anŋo konŋajilinŋ kania kania moro Filipai yoŋononŋ Poolwaa qaaya ii mogi kilenŋ kotiinŋ awasanŋkaka nambutiwaaŋonŋ uu nanŋonŋ onŋono. Gejanono qaa tosaana kokaenŋ: Onŋoanŋiaa seleŋia menŋ uma awelegowubotiwaajonŋ mono galenŋ menŋ laligowu. Dogo mambanŋ koloonŋ toroqenŋ neweqeweŋe ambuboto, Jiisas kaana uugia menŋ

kamaanj ama aonj laligowu. Qaa koi dudu-uwubo: Kraistwo qokotaanj nanjuti, ii Anutuwaa kalenja. Juuda yonononj Mooseswaanonj Kana qaa arenja tenj koma otaanj Anutuwaajonj sili iwoi amakejuto, uumeleenj alaurunana onononj kaenja qaago. Onononj mono Anutu moma laarinj mugij kalenmorianja sewanja qaa onono bunja qenja aonj iikanonj laaligo donjgoga mokolonj laligoju. Daenja yonononj Kraistwo qokotaanj laligojuti, Anutunonj mono ii luae qenja onono aisoonj laligowu.

Kraist moma laarininj Anutunonj uukoisoro nonono saanonj awasankaka qaganonj kotiinj laligowonja ano uumeleenj alaurunana yonowotoonj kaparanj koma kotiinj nambonja. Poolnonj iikawaa qaaya ii mamaga ooro. Poolnonj Filipai kanageso yonoo waegia kotiga mewombaaajonj moma laligoroti, iikawaa qaaya ii kaanagadeen asuganonj ooro.

Buk kokawaa bakaya wanja 7 ii kokaenj:

Qaa mutuya 1.1-11

Poolnonj nomaenja ama laligoro 1.12-26

Kraistwo laaligowaa kania 1.27-2.18

Timoti Epafroditus yoroononj gawonj arenja 2.19-30

Tuarenjenj yonononj tiligonj ononjgi kamaawubo 3.1-4.9

Poolwaa alauruta Filipai laligogiti, iyonoo qaagia 4.10-20

Terewaa qaa kota wanja 4.21-23

¹ *Pool Timoti norononj Kraist Jiisaswaa welenja qenja laligojo. Uumeleenj kanageso soraaya kuuya

* **1:1:** Apo 16.12

Kraist Jiisaswo qokotaan nama Filipai sitinon laligojuti, noro onowo ano onoo wanjia (bisop, pasto) ano Buna gawon meme ejemba tosaan (diikon) onowo qaa amin mobombaajon moma tere koi oojen.

² Anutu Manjana ano Pon Jiisas Kraist yoronon kalenmorian ononi luaenon laligowutiwaajon mojen.

Poolnon Anutu mepeseen qama koolija.

³ Niinon romonon onomakejeniwa so Anutu mepeseenkejen. ⁴ Kamban so korebore onoojon Anutu qama koolinkejeni, ii mono korisoro qaganon qama koolinkejen. ⁵ Niinon Anutu kokaembaajon mepeseenkejen: Ono Oligaa Bunanon qokotaagiti, kamban mutuya iikanonadeen kanain niwo manja qen kotingon noma laligon kouma laligoju. ⁶ Anutunon uugianon gawon awaa kanain men laligoji, ii mono toroqen mero Kraist Jiisasnon mombo asugi-waatiwaa kambananon tegowaa. Kaen moma laarin kotiin Anutu mepeseenkejen.

⁷ Oo jogia newe, wombo alauruna koloojutiwaajon kuuya onjo kaen romonon onombe awaagadeen sokonja. Anutunon gawon nonota kapuare mirinon ramakejen me aworo niinon Oligaa Bunawaajon manja qen enkalolon qaa qewagon qaa onanon tiita iriga men kotiiwaatiwaajon liligonkejen. Kaen me kaen amakejeni, kuuya ononon mono niwo nanngi kalenmorian iikayadeenon sokoma onono gawona nangogi motoon simbawonawo koloojon. ⁸ Kraist Jiisasnon onjo jopagon inaan onomakeji, niinon ii

moma iikawaa qaganonj nama kuuya onjoonj siinj moma injimambaajonj kaparanj koma laligojenj. Kaenj jenj qaa honja jejenj, ii Anutu anjo saanonj nanjonj noma jewaa.

⁹ Niinonj onjoonj kokaenj qama koolinkejnej: Anutu, gii mono Filipai alauruna inaanj onona toroqenj kotiinj jopagonj aogi uujopagianonj somariinj seiwaa. Kaenj kolooro saanonj kana honja iima kotonj enkalolonj qaa mesaonj laligowu.

¹⁰ Kaenj laligonj saanonj qaa gosinj kana awaa soro meweengonj soraaya koloonj koposowaa qaagia qaa laligonj ubu. Kraistnonj eleema kawaati, kambanj iikanonj lombonananonj tegowaa.

¹¹ Jiisas Kraistnonj nanamemenj solanja nemunj kono iikawaa honja asuginjkebaa. Honja kanonj uugia saa qero ejembanonj kaenj injiima Anutu mepeseegi qabunayanonj seiwaati-waajonj qama koolinkejnej. Qaa ii onanonj.

Pool kapuare mirinonj anji Buja qaanonj kotiro.

¹² Oo uumeleenj alauruna, onononj noo kanana moma kotowu-tiwaajonj kokaenj moma oojenj: Iwoi bologa noononj kolooroti, iikawaa bujuyanonj seiuro Oligaa Bunanananonj ejemba sokoma onono gawona-nanonj toomorianjowo koloonjkeja. ¹³ *Nii Kraistwaajonj ama kasanonj gbadoonj nonji Room kokanonj rajenji, qaa ii manjaqeqe eja kuuya Siisa-kimbaa galenjonkonj miri galenj menkejuti, iyonononj moju ano kaanagadeenj ejemba tosaanja mamaga yonoo gejagianonj kemero modaboroju.

* 1:13: Apo 28.30

¹⁴ Toroqen honja kokaen kolooro: Uumeleen alaurunanon kapuare mirinon rabe Ponjon ilaan nomakejiwaa qaaya mogi. Ii moma sei-seiyanon Pombo kotiin qokotaan nama kaparan koma awasanakaka koloogi. Kaen koloon Anutuwaanon qaa torokoya qaa jen seigi toroqen kemakeja.

¹⁵ Tosianon noojon mogi uro uusiin soraayanon nama Kraistwaa kania jen asarinkejuto, tosiyanon noojon ama uugianon junjun moma gema nun angowowo ambombaajon moju.

¹⁶ Alauruna honja yononon noo kanana kokaen moju: Anutunon kuun nonota aworo niinon Oligaa Bunawaajon manja qen enkalolon qaa qewagonkejen. Kaen moma jopagon noma nanjon nomakeju. ¹⁷ Gemaqeqe ejemba yononon iyangiaajonadeen romonjon tawawaajon mondon uugianon menjerengoro Kraistwaa kania kaen jen asarinkeju. Kaen ama kapuare mirinon rajeni, kaman kokaamba anqosisiri toroqen ama nombombaajon moju.

¹⁸ Kaen mojuto, ii kilen. Kraistwaa kania ii iwoiwaajon mondon silemale amakeju me Anutu tororo ten koma jen asarinkejuti, ii niinon mobe sokonja. Kaen me kaen amakejuti, uunanon mono iikawaajon qeangoro onanon aisoojena aisoonkemaŋa. ¹⁹ Aisoowe noojon qama kooligi Jiisas Kraistwaa Unja Toroyanon nanjon nono saanon isama nongi kamaamambaa tani mojen. Kaen koloowaati-waajon moma iikawaajon kaanagadeen aisoonkejen. ²⁰ Iwoimon ama gamu mokoloomambotiwaajon mono

jejeromonromonj ama laligojen. Gamu qaagoto, kambaŋ so Kraist mepeseen laligoweti, iikawaa so kambaŋ kokaamba kaanagadeen koloowaati-waajon mojen. Sele busunanonj komuwaa me laligowaati, ii kilen mono awasanjaka qaganonj Kraist mepeseewe qabunayanonj somariiwaa.

²¹ Laligomanjati eenj, laaligona mono Kraistwaa qabunayanonj somariywaatiwaajon ama laligomaŋa. Nugi komuwenagati eenj, iikanonj mono menj qeangonj nono oyanboyanj kolomaŋa. ²² Kaenj koloowenagato, balononj sele busuwo laligomanjati eenj, mono uuwaa gawonj mewe toroqenj honawo koloonkebaa. Ii romonjonj neenaajonj laaligo me koomuga meweengowenaga, ii saanonj mende mojen. ²³ Laaligo ano koomu batugaranonj papanjonj laligojen. Kraistwo eu laligowenaga, iikanonj mono iwoi kuuya uugunj morianj somata mokolonj nonaga. Kawaajonj balonj mesaomambaa siinja moma laligojen.

²⁴ Kaanja laligojento, sele busuwo qen korinj laligomanjati eenj, iikanonj mono onjo ilaan onjombe honja onjononj koloowaa. Komu-wenaga, iikanonj mono onjo mende ilaan onjonaga. ²⁵ Iikaanja moma laarinj kotiinj kawaajonj niima koboogi toroqenj laligonj kuuya onjo ilaan onjoma laligomambaajonj mojen. Ilaan onjombe momalaarigiaa onjanonj mono somariinj kotiiro saanonj hononja mende aisoonj lali-gowu. ²⁶ Kaanagadeen Kraistnonj niima kobooro mombo onjononj kawen onjo saanonj noojonj ama Kraist Jiisas hononja mende mepeseen munj laligowu.

Kian.

Momalaarigianon kotiiwaatiwaajon manja qen laligowu.

²⁷ Nanamemengia ii mono Kraistwaa Oligaa Bunayanon akada-muyawo koloowaatiwaa so ama men laligowu. Kaen laligogi onoonon kan injiimanati me mende kan sigensigen laligon qaa bujugia mobe kanagianon kokaen ero sokombaa: Ono kulukululuu aren motongowaa qaa somongon uumotoongo ama nambu. Kaen nama Oligaa Bunawaa qaa onanon sooliwabotiwaajon motoon somongon manja qen laligowu. ²⁸ Kaaagadeen tosianon tuarenjen ama onomakebuti, ononon mono qaa jegia kania kania kawaajon mende aarun lalaniganigi uugia mende kamaawa. Kaniagia kaen mobe sokombaa. Anutunon ku-usun onono tuarenjen ejemba yononon kaniagia iima kokaen moma asariwu: Onoangia kamaan unuro tiwilaagi Anutunon metogon nonono eu oyanboyan laligowon.

²⁹ Anutunon aren aama ononoti, ii kokaen: Ono Kraist moma laarin mun leegen aison leegen iwaajon ama siimbobolo moma laligowuya. ³⁰ *Niinon momalaariwaa manja wala onowo laligon qeweti, niigi ano kaman kokaamba toroqen qenkejeniwaa buju qaa koi mojuti, onono mono manja iikayadeen niwo nanon qen laligoju, ii mojen. Kian.

* **1:30:** Apo 16.19-40

2

Kraistwaa so onjoangia meŋ kamaan ama aon laligowu.

¹ Onjo Kraistwo qokotaan nanjutiwaajon mono uugia nanjon aowombaajon qambanmamban mokoloowu. Uujopagia iikanon mono ulunkolon ama aonkebu. Unja Toroyawo ususugon nama waegia meŋ kiankomun aonkebu. ² Kaen anjutiwaajon mono momo motoonjo otaan ororon jopagon aon luaenon laligowu. Mono uusiingia ano momo arengia motoonjo ambombaajon somonjowu. Qaa kaen somonjon uumotoonjo anji honja kolooro moma niinon onjoon hononja qaa aisoon laligomanja.

³ Ilawoila onjoangiaajonadeen horowombaa siijanon mono mende nemun koma onjomba. Onjoangiaa qabunagianon somariiwaatiwaajon mono selegia mende meŋ ubuto, uugia meŋ kamaan ama tosaanja yonjoon mogi umakeba. ⁴ Onjo motomoton mono onjoangiaa uugiagadeen qeangowaatiwaajon mende romonjowuto, tosaanja yonjo uugianon qeangowaatiwaajon kaanagadeen kaparan koma romonjon yagowu. ⁵ Kraist Jiisanon balonon laligoro aro momo en muroti, iikayadeen mono onjoonon ero ii otaan laligowu.

⁶ Anutuwaa kaitani kaanja en muro laligoro, kilen Anutu kaanja laligorotiwaajon mende mondon awelegon laligoro.

⁷ Kaen qaagoto, anjo afaanjon Anutuwaa asamaranja mesaon kamaan meleema

eja tani koloonj welenqeqewaa kaitania
menj laligoro.

Mono balonj eja ananaa tani koloonj laligoro.

⁸ Kaenj laligonj uuta menj kamaanj aonj
Maṅaa qaa jeta kamanj so tenj koma
laligoro. Kaenj laligoro gamu qenj munj
“Maripoononj qewonja,” jegito, kamanj
iikanonj kaanagadeen tenj kondabororo.

⁹ Kaen tenj koma laligorotiwaajonj ama Anu-
tunonj wano eukanonj uma raro qabuṅa
muroti, iikanonj qa tosaanja kuuya unjuugunj
akadamuyawo kolooja.

¹⁰ *Anutunonj qabuṅa uuta ii kokaembaajonj
muro:

Ejemba korebore anana mono qa iikawaajonj
ama kamanj moṅnonj siminj kuma mepe-
seenj mubonja. Tosianonj Siwe gomanonj
eukanonj laligoju. Tosianonj namononj koi
laligojonj. Tosianonj komunj koomu mirinonj
me senjonj mirinonj laligoju. Anana mono
korebore kululuunj usugonj siminj kuma
mubonja.

¹¹ Kuuya anana siminj kuma munj je buu
susugia so Maṅ Anutu asuganonj goda qe-
wombaajonj qata jokolonj kokaenj jewonja,
“Jiisas Kraistnonj mono Poṅnana kolooja.”
Kianj.

*Jiisaswaa asasaga ii ejemba batugianonj qen-
deema laligowu.*

* **2:10:** Ais 45.23

¹² Kawaajon wombo alauruna, onjo mono Kraistwaa sareya otaan iikanon mende sologon kamaawu. Kamban so Anutuwaa qaa ten koma letoma laligogiti, iikawaa so siligianon uumeleen ejemba onoonon sokonji, ii mono kaparan koma otaan uuwaa gawon men laligowu. Niinon onowo laligoweti, kamban iikanon Buna qaa awaagadeen koma gbilin zen nama laligogi. Onomesaon sigensigen laligojenji, kamban kokanon mono kaanjadeen Anutuwaa jaanon sombugia moma jenengia ororo pondan gawon ii men sororogon laligowu.

¹³ Anutu anjo mono onjo suulan sololon nemun koma onoma iyanjaa arenjaa so uugia kuunkeja. Kaen kanon uusiingia Anutu sokoma mubaatiwaa so kolooro inaan onono gawonja megii honja kolonkeba.

¹⁴ Galenjurugia yonowo qaa menkamakamaa mende ama laligowu. Jenmeesan ano uunon njindin-jundurulu lan mende amakebuto, arenjana kuuya mono uuwoi jeaqea mesaon pondan men laligowu. ¹⁵ *Nanamemengianon mono koposowaa qaaya qaa soraaya kolon ama men laligowu. Ejemba doogoya irinqirina kete balanon laligojuti, onjo mono iyonoo batugianon Anutuwaa merabora solana soro laligowu. Sengelao sombinon eu asarijuti, onjo mono kaanjadeen balanon sili awaa ama iikanon ejemba asarin onoma laligowu.

¹⁶ Kaen laligon laaligo kotigaa Buna qaaya pondan men ejemba onombombajaan jojorin

* **2:15:** Dut 32.5

liligowu. Kaen laligogi Kraistnoŋ eleema kawaati, kambaŋ iikanonŋ noo kanananonŋ kokaen asugiwaa, “Aaŋgole ejanonŋ kuunonŋ haamo amambaajonŋ esuŋa meŋ kululuunŋ kemakeji, niinonŋ iikawaa so uuwaa gawombaajonŋ sele qeŋ meŋ kotiinŋ laligowe. Ii eenŋ toontoonŋ mende meŋ laligoweto, honŋa kolooro.” Kanana kaen kolooro saanonŋ neenaa selenaa oŋoojonŋ ama mepeseemaŋa.

¹⁷ Niinonŋ laaligona qeleema togonŋ oŋoma Anutuwaanonŋ gawonŋ teŋ koma meŋ laligowe. Kaen laligowe oŋo uugia meleema Anutuwaa moma laarigi iikawaa honŋa asuginkeja. Kawaaajonŋ Room gawman yonononŋ qaana jeŋ tegonŋ oro kaŋa nuŋ siimolonŋ oononŋ kaŋa ama nombuyaga. Sele busunaa saya kaen maabenagati eenŋ, ii mono apu kaŋa eenŋ totoonŋ mende keme-naga. Oŋoo momalaari gawonŋgiaa honŋaajonŋ ama ii mono akadamyawo koloowe sokonaga. Kawaaajonŋ nugi komuwenagato, uunanonŋ mono kilenŋ aisoonkejenŋ ano kuuya oŋowo motoonŋ aisoonkebonŋa. ¹⁸ Kaanŋadeenŋ oŋo mono aisoowu ano niwo otokorianŋ maama aisoonŋ laligowonŋa. Kiaŋ.

Timoti wasiwe Filipai oŋoononŋ kawaa.

¹⁹ Poŋ Jiisasnoŋ noojonŋ moro sokombaati eenŋ, mono uulanawo Timoti wasimambaajonŋ moma jejeromonromonŋ anjenŋ. Oŋoononŋ kaŋ nomaenŋ laligojuti, ii moma eleema kaŋ nijoro moma noo uunanonŋ kaanagadeenŋ qeaŋonŋ sororogonaga. ²⁰ Momalaarigianonŋ kotiiju me loorijuti, iinonŋ yanodeenŋ oŋoojonŋ majakaka kaen moma

noo kooronanon nanja. Tosianon koi laligojuti, iyononon mono “Iyangiaa majakakagiaga,” jen qaago totoon kotingon onbombaaajon momakeju. ²¹ Yononon kuuya iyangiaa iwoiwaajon moma ii koma horon menj somariiwombaaajon janjarin riinkejuto, Kraist Jiisaswaa gawononon honawo koloonkebaatiwaajon mende kaparan komakeju. Mono qemasologej lan laligoju.

²² Lan laligojuto, Timotinon kania awaa qendenoti, ii onqangio moma yagoju. Meranon anaa manja welen qen munkeji, iinon mono iikawaa so nii Oligaa Bunja gawombaa ilaan noma welen qen laligoro. ²³ Kawaajon Room gawman yononon noo qaa nomaen ama nombombaaajon somongowuti, ii momago mono saanon Timoti wasiwe uulanawo onoonon kawaatiwaa jejero-monromon anjen. ²⁴ Neeno kaanjadeen Pombo nama kabanj mende koriro onoonon kamambaajon awasanakaka kaen moma laarijen.

Epafroditus wasiwe Filipai onoonon kawaa.

²⁵ Niinon iwoi mongama amamaan laligowe ononon nenana Epafroditus wasigi kan nanjon ilaan nono. Iinon noo kooronanon gawon menj manja qen laligoroto, toroqen somongon mubenaga, iikanon mende sokonaga. Kaen romongon uumeleen alana ii kabanj kokaambaga wasiwe onoonon eleema kawaa. ²⁶ Iinon kuuya onjo injiimambaaajon kaparan koma laligoja. Ji kiro eroti, onjo qaa ii mogi onoonon bimooro moma kawaajon uukamakamaa laligoja. ²⁷ Iinon ononon jinon en koomu borianon meroto, Anutunon kiankomun muro qeangoro. Anutunon

Epafroditus iigadeen mende kiankomun muroto, nii kaanagadeen niima koboon men afaangon nono. Iinon komunagati een, neenaa wosobirinanon mono somariin sein qana qana uro laligowenaga.

²⁸ Ono Epafroditus iima mombo aisoogi noo wosobirinanon kaanagadeen afaangowaatiwaajon mojen. Kawaajon kamba kokaambadeen uulanawo wasiwe onoonon kawaa. ²⁹ Ono Pombaa ejemba yonoonon hononon mende aisoonkejuti, korisoro iikawaa qaganon mono iinon karo koma horon mubu ano gawon meme ejemba kaan ii mono goda qen onoma laligowu. ³⁰ Iinon Kraistwaa gawombaajon ama koomu borianon uma komun tagoro. Ono nii nanon ilaan nombombaajon mogito, ii amamaagitiwaajon iinon onoo kitigianon kaen ama nomambaajon kan laaligoya mesaoro tiwilaan tagoro. Kian.

3

Solanja koloowombaa kana honja ii kokaen:

¹ Oo uumeleen alauruna, qaa kota kokaen toroqen jemaan: Mono Pombo qokotaan aisoon laligowu. Qaa ii dujanon mombo onon onomambaajon mojona mende tiija. Ejemba tosianon tiligon onombubotiwaajon ii onon onombe saanon sokonja. ² Zioz gawon meme ejemba bologa yonoonon mono galengia men laligowu. Yononon uumeleembaa gadokopa ejemba batugianon liligon uugia kuun kokaen jenkeju, “Anutuwaa bunja koloowutiwaajon

mono aiweseya meŋ selegia kotowu.” Kaen kaparan koma qaagadeen jeŋ kasu kaan̄a houhoun gama “Kanageso walaga koloojon,” jeŋ een toton jeŋkeju.

³ Yoŋonon Anutuwaa jaanon mende dinggoju. Selegianon aiwese iikayadeen koton onon̄gito, hon̄a ii mono ananaanon kokaen kolooro: Anutuwaa Bun̄a qaayanon uunana mosonoti, anana mono iwaa uumeleen kanageso hon̄abon̄a koloon laligojon. Anutuwaa qatanon selenananon aiwese ama nonon̄giti, nononon iikawaa qaganon mende nama nan̄gon moma laarin̄kejonto, Kraist Jiisanon hamo qeŋ nononoti, iikawaajon mono selenana meŋ umakejon. Anutuwaa Un̄a Toroyanon inaan nonono afaan̄gon Anutuwaa waeya meŋ mepeseen̄kejon.

⁴ Tosianon selegiaa iwoinon nan̄gon Anutuwaa bun̄a koloowombaajon moma laarijuti, niinon mono ii unuugujen. Kawaajon awaagadeen koroa kaan̄a terereen engana meŋ waama awelegowenaga. ⁵ *Noo akadamuna ii kokaen: Niinon Israel ejemba tuun uutanon jotamemeya moŋ koloojon. Beŋ isina qata Benjamin. Nemun̄mana Hibruu ejembaga. Niinon yoroonon̄ga koloon Hibruu eja hon̄a koloojon. Koloon ewe ween 8 kolooro kanon selenana kotogi. Farisii koloon laligowetiwaajon Mooseswaanon Kana qaa ii tororo otaamambaajon kaparan koma laligowe.

⁶ *Farisii laligon uunanon otoron̄gon gere tooro uumeleen kanageso ii on̄anon sisiwerowero ama on̄oma laligowe. Mooseswaanon Kana qaa ten̄

* **3:5:** Apo 23.6; 26.5; Room 11.1 * **3:6:** Apo 8.3; 22.4; 26.9-11

koma otaan dindiņa koloowonagati eenj, niinonj mono iikawaa so kopouloswaa qaaya qaa solanę laligowe.

⁷ Iwoi ii mobe uro iikanonj nanjonj moma laarinj laligoweto, uuna meleema ii kuuya mesaonj zenj sureenj muj jejenj. Kambanj kokaamba Kraistonj hamo qenj nono letombeti, iikawaajonj mono mobe umakeja. ⁸ Ponņa Kraist Jiisas moma kotonj oyanboyanj mokoloomanęti, ii moma gosiwe sewanę uuta kaanę kolooja. Kawaajonj laaligona walagaa akadamu iwoina kuuya ii Kraist toroqenj iikanonj mesaonj zenj sureenj mujenj. Kraist mokolonj noononj iwoi kuuya ii mobe kikisi kera toonj kaanę kolooro sureenj gemagenj giliwe.

⁹ Tosianonj “Mooseswaanonj Kana qaa tenj kondaboronj iikaanę kanonj nononano dindiņa koloowonę,” jejuto, niinonj so iikanonj solanę mombo mende laligojenj. Kambanj kokaamba Kraist moma laariwe Anutunonj iikaanę kanonj qaana jenj tegoro solanęniņj laligojenj. Momalaari qaganonj laligowe Anutunonj kiankomunj noma jenj kotooro siņgisonjgonaa qaayanonj komuro laligojenj. Kraistwo qokotaan nama laligowe Anutunonj noo kanana kaenj mokoloowaatiwaaajonj kaparanj komakejenj.

¹⁰ Niinonj Kraist kokaenj moma kotomambaajonj kaparanj komakejenj: Siimbobolo moroti, iikanonj iwo toroqemambaajonj jojorijenj. Siimbobolo moma komuroti, niinonj tani iikayadeenj komunj iikaanę kanonj iwaa tani kaanę koloomambaajonj jojorijenj. Komunj waaroti, iwaa ku-usunę iikanonj mono inaanj nono kotiimambaajonj mojenj. ¹¹ Komuwe Anutunonj menj gbilinj nono

koomunonga waamambaajon jejeromonromon anjen. Kianj.

Mono Anutuwaa kuunon kaparan koma toonanon kembu.

¹² Neenaajon kokaen mende jejen, “Anutunon toon anoti, iikanon mono koudaboron uumeleembaa akadamuya kuuya mokoloon laligojen.” Kaen mende koloon laligojento, Kraist Jiisasnon haamo ama nonotiwaajon mono oyanboyana bunja qen aomambaajon kaparan komakejen.

¹³ Oo uumeleen alauruna, Anutuwaa toon iikanon mende keudaborojeni, ii mojen. Mo-tongo kokaen moma amakejen: Iwoi kotogon gema qeweti, ii duduun Anutunon iwoi wambu-soonanon ano eji, mono iikaan baagen uulanawo kemambaajon awelegonkejen. ¹⁴ Anutunon eukanon umanatiwaajon nooma toon kaen qen nono. Kawaajon Kraist Jiisasnon hamo qen nonotiwaajon niinon angobatonon kotiin haamo ama Anutuwaa toonon keube iinon ila wage wanananon koma nombaa. Ii memambaajon awelegon toon iikaan baagen dindinagadeen ulanjin esuna men kululuun bobogarinkejen.

¹⁵ Kawaajon uuwaa akadamunanawo koloojoni, Anutunon anana kuuya momo motoongowaa qaganon Kraist moma koton laligowombaajon moja. Qaa mombaajon momo aro morota mon en ononagati een, Anutunon mono qaa iikawaajon nomaen mogi sokonji, ii kaanagadeen jen injisaama onombaa.

¹⁶ Onoonon majakaka wanja ii kokaen kolooro

sokombaa: Anana kambaŋ koriga me toroga uunana meleema Anutuwaa kanaanŋ laligon kouniŋi, mono nanamemembaa kana motoonŋo iikayadeeŋ toroŋeŋ keninŋ sokombaa.

¹⁷ *Oo uumeleenŋ alauruna, niinonŋ nanamemena amakejeŋi, oŋo mono nii niima noo silina ii otaanŋ laligowu. Nonononŋ sili awaa qendeema oŋoninŋ tosianonŋ iikawaa so riinŋ horonŋ oŋomakejuti, oŋo mono iyonŋoononŋ nanamemenŋ ii uunŋ inŋiima kotonŋ laligowu. ¹⁸ Ejemba kelemalelenŋ yoŋononŋ nanamemenŋianonŋ Kraist kere ama munŋ iyanŋiaa aingianonŋ lanŋ laligoju. Maripoononŋ komuroti, iikawaa kania riinŋ kolonaniŋ laligoju. Qaa ii kambaŋ mamaga jinjaunŋ koloowubotiwaajonŋ inijowe mogito, kambaŋ kokaamba ii sama jaunŋa kamaaro jejeŋ.

¹⁹ Sele busugiaa siinŋ kombombaŋa bologanonŋ beŋgia kolooja. Iwoi gamuyawo amakejuti, iikawaajonŋ mogi uro akadamugia kolooro sewanpirinŋ laligoju. Uumomogia balombaa iwoinonŋ somonŋgogi gbadoonŋ oŋono lanŋ laligonŋ tetegoyanonŋ gere sianonŋ kemebuya.

²⁰ Yoŋononŋ emu kemebuto, tosaanŋa nonoo kulukululuu totonana ii Siwenonŋ eu eja. Balononŋ wabaya koloonŋ tatawagadeenŋ laligonŋ Ponŋ Jiisas Kraist Hamoqeŋe Tonananonŋ mombo asuginŋ nunuambaatiwaajonŋ mambomakejonŋ.

²¹ Iinonŋ balonŋ sele busunana kamaanŋeŋeta koi ii meŋ letono iyanŋaa Siwe sele busu kaanŋa asamararanawo koloowaa. Ku-usunŋ kaanŋa ii

* **3:17:** 1 Kor 4.16; 11.1

Kraist en muja. Iinon ku-usun kaanja kanon ejemba ano namo Siwewaa ilawoila kuuya ii saanon kotiin men kamaan nonono iwaa newo baatanon kenin galen koma nonono laligowona. Kian.

4

Qambanmamban qaa tosia

¹ Oo wombo alauruna, kaen koloowaatiwaajon Pononon mono ilaan onono bon qen kotiin nambu. Niinon onoojon siin moma injimambaajon kaparan komakejen. Ono korisoro qen nongi. Batugianon gawon mewetiwaa hona kolooro qendeengi Anutunon iikawaa tawa nonombaati, iikawaajon mono sewanpirin ama aisoonkejen.

² Jotamemeya emba woi Yuodia Sintike, oronon juma angowowo ama laligojao, kaen mobe. Kawaajon niinon uugara kokaen kuujen: Oro Pombo motoonjo nanjao, iikawaajon mono uumotoon ama laligowao. ³ Oo nejana hona, gawombaa motoon bosima laligoriti, gii kaanagadeen kokaen qisin gonjen: Emba woi yoronon uumotoon ambaotiwaajon mono ilaan oromba. Yoronon niwo Oligaa Buna kotiin seiwaatiwaajon manja qen laligori. Yoronon Kleemen ano nejauruna tosaanja yonoo koorongianon motoon manja qen laligori. Tosaanja yonoo qagia ii laaligo kotigaa buk papianon eu eja.

⁴ Kamban so mono Pombo nama aisoon laligowu. Aisoowu qaa ii dujanon mombo jejen.

⁵ Ono mono gumbonjonjon qaganon ejemba ama ononji kuuyanon tanigia ii mobu. Ponon mono kamambaajon dodowija. ⁶ Iwoi mombaajon mono konajilin mende moma laligowuto, iwoi kuuya kawaajon qiqisigia mono Anutu ijogi mobaa. Kaen me kaen koloowaati, mono Anutu qama koolin welema dangisen jen laligowu. ⁷ Anutunon uuluae ononji, nono iikawaa kania moma kotowombaajon amamaankejon. Ii momakootonana kuuya uugun qaita mon kolooja. Kraist Jiisaswo nanji Anutunon mono uugia ano qaa momogia sopa somonjon kokojiji men onono laligowu.

⁸ Oo uumeleen alauruna, qaana jen tegomambaajon ama qambanmamban qaa kokaen jejen: Angonjora qaa mende romongowuto, iwoi kuuya goda qenin akadamuyawo kolooji, uugia mono iikanon somonjon laligowu. Qaa hona, qaa dindiña ano soraaya ii mono romonjon laligowu. Qaa siinananon momakejoni, iikanon mono uugia saa qero nambu. Qaa qaqabunabunayawo mepemepesee koloowaatiwaa so kolooji, uugia mono iikanon qokotaan laligowu. ⁹ Noo nanamemena iima Buña qaana moma uu kononjianon ama buña qen aogiti, onono mono ii koma gbilin ama men laligowu. Kaen laligogi luae Toya Anutu iinon onowo nambaa. Kian.

Poolnon Filipai yonoo kalengiaajon dangisen jeja.

¹⁰ Niinon Pombo qokotaan nama onoojon ker-aqeeango somata mojen. Ono waladeen nii kalan

koma monen nombombaa siin moma laligogito, nomaen ambombaa kana mongama amamaagi. Kamban koriga amamaan laligogi Ponon kamban kokaamba uugia men gbiliro afaangon mombo ilaan nongi. ¹¹ Sele busunaa lombonon rama amamaawenaga, iikawaajon qaa koi mende jejen. Noonon iwoi eji, niinon mono kawo uuluauenon bonjon laligomambaaajon mojen. ¹² Nii janjarin riin luaenon laligowe ano laaligo qaqabuayawo siiseweweya qaa laligon luaenon laligowe. Miri so kamban so uuna bonjon kono laligomambaaajon mojen. Nejen timbirin ambenaga me bodi rabenaga, iikawaajon mono uuna mende men kamaan aonkejen. Iwoina kelemalelen me borona en nonaga, ii kilenda. Mono saanon bonjon laligomana. ¹³ Ii me woi mon koloonaga, Kraistnon men kotiin nono iwoi mononon mon mono mende men kamaan nono saanon laligomana.

¹⁴ Kilen konajilina iikawaa uutanonga ala ilailaa ama men afaangon nongi sokono. ¹⁵ *Filipai onjo kaanagadeen noo kanana moma komuju. Niinon kanain liligon Oligaa Buna gawon men onowo Masedonia prowinsnon laligon onjomesaoweti, kamban iikanona kanain momalaari kanageso tosianon nii selewaa iwoigianon mende nanjon nongi. Niinon uuwaa Buna onombe buna qen aogito, selewaa leeya mon mende meleema nongi. Filipai uumeleen kanageso onjo motoongonon mono niwo soomonjo ama laaligona nanjogi nandun

* **4:15:** 2 Kor 11.9

monenana buᅇa qeᅇ aon laligowe.

¹⁶ *Niinon iwoiwaajon amamaan laligoweti, onon ii noojon anggi Tesalonaika sitinon karo. Indin motoonggo qaagoto, indin woi selenaa iwoiwaajon amamaaweti, ii anggi noonon karo. ¹⁷ Onoo hina kalengiaajon koposongowenaga, iikawaajon qaa koi mende oojeᅇ. Anutunon onoo ala ilailaagias kitia meleema onomakebaati, niinon mono hona ii onoonon seiwaatiwaajon mojeᅇ. ¹⁸ *Ononon kamban kokaamba iwoi angiti, ii buᅇa qeᅇ aon noonon iwoi kuuya kanon mono sona uugun mamaga eᅇ nonja. Epafroditus iinon onoo ala ililaa kalengia meᅇ kan nonota morianawo koloon laligojeᅇ. Onon nandun mamatewoogia anggi iinon meᅇ karoti, Anutunon iikawaa siᅇna moro saanon sokonja. Anutunon onoo nandungia moma angon kono morona awaa unkoowayawo koloon iwaa jaanon pumpungoro aisoonkeja.

¹⁹ Noo Anutunanon toomorian kuuyaa Toya kolooja. Iwaa kowianon iwoi kuuya ii tetegoya qaa eja. Kawaaajon onon Kraist Jiisaswo qokotaan nama iwoiwaajon amamaajuti, ii kuuya mono eᅇ mujiwaa so onomakebaa. ²⁰ Kawaaajon Anutu Manana mono kamban so mepeseenkebona. Kaen anin Anutuwaa qabunayanon kamban tetegoya qaa seinkebaa. Qaa ii onanon.

Yeizozo tetegoya

²¹ Niinon yeizozona alaurunana soraaya Kraist Jiisaswo motoondeen nanjuti, kuuya onoojon ambe kaja. Neᅇauruna niwo koi

* **4:16:** Apo 17.1 * **4:18:** Eks 29.18

laligojuti, iyononon yeizozogia анги onoonon kaja. ²² Anutuwaanon ejemba soraaya tosaan kuuya koi laligojuti, iyononon yeizozogia анги onoonon kaja. Yonoononga tosonian Siisakimbaa jinaron mirinon gawon menkejuti, iyononon mono kaen moma kaparan koma jeju.

²³ Pon Jiisas Kraistwaa kalenmoriananon mono onowo en uma unagia kotuegonkeba.

**Uumeleembaa Buŋa Tere Soomongo Gbilial
The New Testament and portions of the Old
Testament in the Borong Language of Papua New
Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Borong long
Niugini**

Copyright © 2002, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Borong

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

63589f8b-9426-5ce2-9520-ca0cf2b65c47